

ENLIGT SÄNDLISTA

**Bildande av naturreservatet Örups almskog, kärr och ängar
i Tomelilla kommun**

(2 bilagor)

Uppgifter om naturreservatet

Namn	Örups almskog, kärr och ängar
Kommun	Tomelilla
Socken	Benestad
Gränser	Området begränsas av innerkanten av svart, punkt - streckad linje på, Bilaga 1, karta
Fastigheter	Örup 3:2, Nedraby 28:2 och del av Nedraby 15:2
Läge	ca 1 600m SO Benestads kyrka
Kartblad	Topografisk karta: 2D SO Tomelilla Registerkarta: 2D1g Tomelilla
Mittkoordinater	X 6155350 / Y 1381150
Naturgeografisk	7, Skånes sediment- och horstområden
Region	
Areal	Ca 22,8 ha varav ca 22,5 ha landområde
Förvaltare	Länsstyrelsen i Skåne län

LÄNSSTYRELSENS BESLUT

Med stöd av 7 kap. 4 § miljöbalken förklarar länsstyrelsen det område som anges med kraftig svart punktstreckad linje på bifogade karta (Bilaga 1), som naturreservat.

När detta beslut vunnit laga kraft upphör länsstyrelsens beslut om naturreservat för Örups almskog den 28 december 1928 samt för Örupskärret den 8 september 1966 att gälla.

För att trygga syftet med naturreservatet skall de föreskrifter gälla, som anges nedan med stöd av 7 kap 5, 6 och 30 § § miljöbalken.

SYFTET MED NATURRESERVATET

Ändamålet med reservatet skall främst vara att bevara ett ålderdomligt odlingslandskap med markanvändningstyper som har ett dokumenterat ursprung tillbaka i 1600-talet. Lövskogsområdet i norr skall bevaras som naturskog i ostörda successioner, bland annat efter ett utbrott av almsjuka som pågått sedan 1979. Markerna utanför skogen skall utgöras av öppna huvudsakligen betade gräsmarker av varierande fuktighet med insprängda kärr. Den stora variationen av för naturreservatet typiska vegetations- och habitattyper skall bibehållas med inslag av rik lövskog, kalkfuktängar och kalkkärr och med sina speciella och sällsynta växt- och djurarter. Kärret och kalkfuktängen är betingad av högt liggande grundvatten, som om möjligt skall hållas på denna nivå för att säkra vegetationstyperna och bildning av kalktuff. Slutligen skall området utan att dess naturvärden tar skada göras tillgängligt för strövande och undervisning genom enkla anordningar.

Reservatet ska innehålla biotoper som utgör en komplett och god livsmiljö för fridlysta eller nationellt rödlistade växt- och djurarter samt förekommande livsmiljötyper som av regeringen har rapporterats förekomma i enlighet med bilaga 1 i Rådets direktiv 92/43/EEG om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter (habitatdirektivet).

FÖRESKRIFTER

A. Föreskrifter med stöd av 7 kap 5 § miljöbalken om inskränkningar i markägares och annan sakägares rätt att förfoga över fastighet inom reservatet.

Utöver föreskrifter och förbud i andra lagar och författningar är det förbjudet **att:**

1. uppföra byggnad eller annan anläggning såsom t.ex. mast eller vindkraftverk,

2. anordna camping eller uppställningsplats för husvagn, campingbil eller liknande,
3. vidta åtgärder som förändrar områdets topografi och landskapets allmänna karaktär såsom att plöja, gräva, spränga, dika, utfylla, tippa, dumpa, markbearbeta eller på annat sätt förstöra eller skada fast naturföremål, ytbildning eller småvatten,
4. anlägga vägar och stigar,
5. uppföra stängsel utöver hägnader erforderliga för betesdrift,
6. dra fram mark- eller luftledning,
7. avverka, så eller plantera träd och buskar utöver vad som anges i fastställd skötselplan,
8. ändra florans och faunans sammansättning genom inplantering av för området främmande arter,
9. använda kemiska bekämpningsmedel, stödutfodra eller tillföra växtnäringsämnen som gödselmedel eller jordförbättringsmedel,
10. anordna upplag med undantag för tillfälliga sådana i samband med skötsel av reservatet eller för jordbrukets behov,
11. anbringa tavla, skylt, inskrift, affisch eller därmed jämförlig anordning med undantag för gränsmarkeringar och reservatskyltar.

B. Föreskrifter med stöd av 7 kap 6 § miljöbalken om markägares och annan sakägares skyldighet att tåla visst intrång.

För att tillgodose syftet med reservatet förpliktas markägare och innehavare av särskild rätt till fastighet att tåla att följande anordningar och åtgärder vidtas inom reservatet:

1. utmärkning av och upplysning om reservatet,

2. skötsel av mark innefattande årlig betesdrift, slåtter, röjning och gallring av träd och buskar, uppsättande och underhåll av stängsel och vattningsanordningar enligt fastställd skötselplan,
3. utförande och underhåll av anläggningar och anordningar för allmänhetens tillgänglighet enligt fastställd skötselplan,
4. uppföljning av områdets skötsel och miljöövervakning.

C. Ordningsföreskrifter med stöd av 7 kap. 30 § miljöbalken

Utöver föreskrifter och förbud i andra lagar och författningar, är det förbjudet **att**:

1. anbringa tavla, plakat, affisch, skylt, inskrift eller därmed jämförlig anordning,
2. spräcka, gräva, borra, måla eller på annat sätt skada stenar, block, hällar eller terrängformer,
3. utföra någon form av anläggning eller ställa upp för reservatet främmande föremål,
4. avsiktligt störa djurlivet t ex genom närgången fotografering av fågelbo,
5. plocka eller gräva upp växter, bryta kvistar, fälla eller på annat sätt skada levande eller döda träd och buskar,
6. på ett störande sätt använda radio, bandspelare, musikinstrument eller annan ljudanläggning,
7. parkera annat än på anvisad plats, framföra motordrivet fordon annat än på för ändamålet upplåten väg, tälta, ställa upp husvagn, campingbil eller motsvarande,
8. deponera trädgårdsavfall eller på annat sätt skräpa ned i området,
9. rida eller köra med häst,
10. göra upp eld annat än på för ändamålet anvisad plats,

11. göra skada på hägnader eller andra anordningar,
12. anordna tävling eller bedriva verksamhet som kan inverka störande på naturmiljön.

Föreskrifterna under A och C skall inte utgöra hinder för åtgärder i samband med skötsel av området samt anordnande av information i enlighet med av länsstyrelsen fastställd skötselplan, för underhåll av väg genom reservatet eller för drift och underhåll av vid tidpunkten för detta beslut befintliga ledningar tillhörande kommunen, el- och teledistributör. Vidare utgör föreskrifterna ej hinder för kalvgömmor samt stödufodring av betesdjur på av naturvårdsförvaltaren anvisad plats i samband med betessläpp och installning. Ägaren till fastigheten Örup 1:13 får, efter skriftligt medgivande från länsstyrelsen och brukaren av fastigheten Nedraby 15:2, framföra fordon på den befintliga markvägen öster om Örup 1:13 för tillfälliga transporter som inte kan ske via fastighetens normala infart över bron vid vattendraget. I samband med utförande av arbeten skall samråd ske med länsstyrelsen. Vid akuta reparationer kan dessa samråd ske sedan arbetena inletts.

Länsstyrelsen får meddela dispens från föreskrifterna enligt 7 kap. 7 § miljöbalken om det finns särskilda skäl.

BESKRIVNING AV OMRÅDET

Landskap och geologi

Naturreseptatet ligger i ett böljande odlingslandskap genomdraget av flacka dalgångar i närheten av Örups slott. Berggrunden består av lerskiffer från ordovicium-silur. Denna överlagras av isälvsmaterial och ett moräntäcke som innehåller ett lerigt – sandigt skiffer – urbergsmaterial med ett visst inslag av större block och stenar. I närheten av källflöden har bildats rikkärr med bildning av kalktuff.

Markhistoria

Området finns beskrivet redan från 1500 – 1600-talet och 1727 gjordes en karta med detaljinformation om markanvändningen och naturen i området. Då sträckte

sig västerut från slottet en "Hästhage" med spridda stora träd som stod i en öppen gräsmark. Bland träden förekom ek, al, lönn och asp tillsammans med hasselbuskar. Naturreservatets norra del, den s.k. "Almskogen", ingick i denna hage. Almen tycks således ha vandrat in senare genom spridning från omgivningen där omfattande almparteringar ägde rum från 1600-talet och framåt. Efterhand har betet upphört och en örtrik almskog utvecklades som 1979 angreps av almsjuka. Samtliga större träd dog och markvegetationen ändrade prägel. Först nu har en ny ung almgeneration vuxit upp, men många träd drabbas fortfarande av almsjuka.

Söder om "Hästhagen" fanns 1727 en öppen gräsmark beskriven som "mager, stenig, tufvig och måsanlupen äng" och ett kärr markeras som "kierr och tufvig måsa". Marken var våt och svår att "hösta" med låg avkastning. Förutom slåttern torde markerna också använts för bete. Detta område har i princip samma struktur i dag som för tre hundra år sedan.

Längst i söder uppodlades markerna till åker under senare delen av 1800-talet och början av 1900-talet. Dessa marker har nu i olika etapper återgått till betesmark. Under 1900-talet byggdes också en järnväg längs sydöstra kanten med ett stickspår norrut förbi almskogen. Järnvägen finns kvar men stickspåret är uppbrutet.

Såväl "Almskogen" som kalkkärret ägs av Skånes Naturskyddsförening. Almskogen fridlystes 1928 och kärret blev naturreservat 1966. Båda områdena, på senare tid ihop med övriga betesmarker, har skötts som naturreservat.

Vegetation och djurliv

Fram till 1970-talet var skogsområdet en av de få almskogarna i landet. Trädsiktet bestod av ett nästan rent bestånd av alm med enstaka ekar. Mestadels fanns ett glest buskskikt av hagtorn och hassel. På våren täcktes marken av vit- och gulsippor med spridda förekomster av hålnunneört och lungört. På sommaren dominerade skogsbingel helt. Särskilt på platser med ljusinsläpp dök ett antal andra arter typiska för rika lövskogar upp: kirskål, nässelklocka, skogsskräppa, långsvingel, hundskafing och skugglosta. På marken och på trädstammarna fanns för rika lövskogar typiska mossor.

Efter att samtliga större almar dött i almsjuka under 1980-talet ändrades förhållandena i skogen radikalt. Under några spridda gamla ekar slog fläder upp och hagtornsbuskarna bredde ut sig. Emellertid etablerades successivt också ett nytt skikt av ung alm. Markvegetationen reagerade genom att kvävegynnade arter som brännässlor och snärjmåra vandrade in. Efterhand har de unga almarna vuxit även om en del fortfarande dör i almsjuka. I takt med detta har också markvegetationen börjat återgå.

Söder om skogen utanför ett buskbryn bestående av hassel, hagtorn och benved ligger ett öppet gräsmarksområde med kalkfuktäng, högörtäng och kalkkärr. Kalkfuktängen domineras av lågvuxna (nedbetade) gräs och starrarter tillsammans med en stor örtrikedom. Blåtåtel och slankstarr är viktiga arter tillsammans med exempelvis darrgräs, rödklint, ängsvädd, krussilja, ängsskära, svinrot, vildlin samt orkidéer som på sina ställen uppträder i stort antal. Bland dessa märks spridda exemplar av göknycklar och brudsporre tillsammans med rikligare förekomster av ängsnycklar och Sankte Pers nycklar. Orkidéerna uppträder stundom i även i vit form.

Centralt i området finns ett stort kalkkärr bildat som en svagt upphöjd källkupol med små vattenflöden. Längs dessa uppträder rikligt med såväl knappag som axag, den förre en stor sällsynthet endast förekommande i kalktrakter belägna i Skåne och på Öland och Gotland. Här växer också näbbstarr, majviva, slätterblomma, tätört, kärrknipprot, sumpnycklar m fl och ett antal rikkärmmossor, vilka bidrar till att kalk fälls ut från källvattnet och att kalktuff bildas.

Söderut på områden som 1930 var uppodlade som åker i ett stråk längs järnvägen fram till Nymöllagården samt i ett skifte upp mot skogen har etablerats ett växtsamhälle karaktäriserat av kamäxing och rajgräs med arter som vårbrodd, knippfryle, gråfibbla, rödklöver, harklöver, tusensköna, smörblomma och gulmåra. Vegetationstypen är ett karakteristiskt naturaliserat växtsamhälle efter uppodling på vanlig inte alltför lätt åkermark. Däremot har de i sen tid uppodlade åkrarna närmast vägen helt karaktären av vallodling.

Vad gäller djurlivet är endast molluskfaunan (snäckor) inventerad. Den kalkhaltiga miljön gynnar ett stort antal arter varav några arter av grynsnäcka i kärret är mycket sällsynta.

Allmänhet och friluftsliv

Almskogen har liksom kärret och ängarna länge varit ett välbesökt utflyktsområde särskilt på våarna med alla blommande örter. Under senare år har "Almskogen" varit intressant som en naturens "ruin". Förutom att reservatet utgör ett utflyktsområde uppvisar det många aspekter som är användbara i samband med undervisning på olika nivåer. Såväl den svåra framkomligheten i skogen som fuktstråken i de öppna markerna gör det angeläget att kanalisera besökande till stigar.

ÄRENDETS BEREDNING

Naturreservaten Örups almskog och Örupskärret bildades genom länsstyrelsen beslut den 28 december 1928 respektive den 8 september 1966. Beslutet för "Almskogen" 1928 saknar sådana bestämmelser som i dag normalt gäller för naturresevat. Naturresevatet Örupskärret kom att omfatta endast en mindre del av en sammanhängande betesmark som har mycket stora naturvärden, bland annat genom förekomsten av synnerligen örtrika kalkfuktängar. Naturvårdsverket förvärvade senare delar av den värdefulla betsmarken som är belägen på fastigheten Nedraby 15:2. Länsstyrelsen har funnit det lämpligt att slå samman de befintliga reservaten och utvidga området med den av Naturvårdsverket inköpta fastigheten till ett naturresevat med moderniserade bestämmelser och en fastställd skötselplan.

Föreliggande förslag till bildande av naturresevat med tillhörande skötselplan har upprättats av länsstyrelsen under 2004.

Berörda sakägare har lämnats tillfälle att yttra sig i ärendet.

Yttrande har lämnats av:

SGU 2005-01-20, Skogsvårdsstyrelsen 2005-01-27), Vägverket (2005-01-31), Tomelilla kommun (2005-02-14), Naturskyddsföreningen i Skåne (2005-02-16), Sydskraft (2005-02-21), och TeliaSonera (2005-02-28).

Skogsvårdsstyrelsen framför i sitt yttrande önskemål om att reservatet även bör omfatta ett skogsområde som är beläget nordost om det föreslagna reservatet. Länsstyrelsen väljer att överväga en utvidgning av reservatet i framtiden. Ingen sakägare har i övrigt haft något av vikt att erinra mot bildandet av det föreslagna naturreservatet.

SKÄL FÖR BESLUT

I länets **naturvårdsplan** från 1975 är delar av området föreslagna som naturreservat. Delar av reservatet är av regeringen den 30 januari 1997 föreslaget som pSCI-område i enlighet med **rådets direktiv 92/43EEG** om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter (habitatdirektivet). Delar av området är av **riksintresse för naturvård och kulturmiljövård** (N75, Sjöbo Ora - Fyledalen - Nybroån med biflöden respektive L:K9, Örup - Tosterup - Bollerup). I **länets natur- och kulturmiljövårdsprogram** har delar av reservatet klass 1 och klass 2, högsta naturvärde respektive mycket höga naturvärden. Delar av markerna inom naturreservatet har värdeklass 1 i länets **inventering av ängs- och hagmarker** från 1990-talet. Delar av området berörs av **strandskydd**.

Örups almskog, kärr och ängar innehåller naturtyper som har sitt ursprung i en månghundraårig markanvändning och ingår därmed i ett äldre odlingslandskap av **stort kulturhistoriskt värde**. I detta finns ett område som tidigare var en av landets få rena almskogar i anslutning till kalk- och örtrika ängsmarker och kärr. Rikedomerna på växtarter är stor och många av de, som förekommer, har sin utbredning begränsad till södra Skåne, Öland och Gotland. Den stora variationen på biotoper och arter bidrar till förutsättningar för en **hög biologisk mångfald** i området. I kalkkärret tränger kalkhaltigt vatten fram som av mossor och alger omvandlas till kalktuff. Källkupolen med sin tuffbildning är av **stort geologisk intresse**. Genom att almskogen drabbats av almsjuka och därmed uppvisar en rad intressanta successioner gör området intressant som en **referenslokal**. Den varierade naturen med örtrika skogs- och ängsmarker gör området intressant för **strövande och friluftsliv** samt för **undervisning** på olika nivåer.

Av ovan redovisade skäl och med syfte att bevara biologisk mångfald, vårda och bevara värdefulla naturmiljöer och tillgodose behovet av områden för friluftslivet samt för att återställa eller nyskapa livsmiljöer för skyddsvärda arter bör det beskrivna området ges ett skydd som naturreservat enligt miljöbalken.

Förordnandet är förenligt med grundläggande bestämmelser för hushållning med mark- och vattenresurser samt med kommunens översiktsplan.

SKÖTSELPLAN OCH FÖRVALTNING AV RESERVATET

Skötselplan

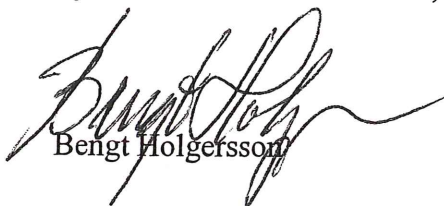
Enligt 3 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. skall en skötselplan ingå i varje beslut om bildande av ett naturreservat. Skötselplan fastställs av länsstyrelsen i särskilt beslut denna dag.

Förvaltning

Länsstyrelsen är förvaltare av naturreservatet och skall fortlöpande samråda med markägare, arrendatorer, berörda myndigheter och andra berörda vid förvaltningen.

Detta beslut kan överklagas till regeringen, miljödepartementet, se bilaga 2.

I den slutliga handläggningen av ärendet deltog landshövding Bengt Holgersson, beslutande, naturvårdsdirektör Camilla Jönsson, miljöavdelningen, Christina Cinthio, förvaltningsavdelningen, Åsa Björn, samhällsbyggnadsavdelningen och byrådirektör Christer Persson, miljöavdelningen, föredragande.

Bengt Holgersson

Christer Persson

Bilagor

1. Karta med reservatets avgränsning
2. Hur man överklagar
3. Sändlista

BILAGA 1, karta

Naturreseptatet Örups almskog, kärr och ängar. Skåne län, Tomelilla kommun

Utdrag ur ekonomiska kartan
2D1g Tomelilla och 2D0g Stora Köpinge

Gräns för naturreseptat

Skala ca 1:5 000

0 250 meter

Malmö den 4 november 2005

Christer Persson

